

EESSÕNA

Bagnara Calabria,
16. oktoober 1799

Cu nesci, arrinesci.
„Kes teele läheb, jõuab ka edasi.”

Sitsiilia vanasõna

Maavärin sünnib vilinal merelainetes, kiilub end ööpimedusse, tugevneb, kasvab ja paisub mõirgeks, mis purustab vaikuse.

Inimesed magavad kodudes. Mõni ärkab nõudeklirina peale, teised alles siis, kui ukсед hakkavad paukuma. Selleks ajaks, kui seinad värisevad, on kõik juba jalul.

Lehmad ammuvad, koerad hauguvad, inimesed palvetavad ja vannuvad. Mäed raputavad oma turjalt kive ja muda, kogu maailm pöördub pahupidi.

Maa-alune tõuge jõuab Pietraliscia külla, haarab maja alustaladest ja raputab neid raevukalt.

Ärganud tugeva värina peale, mis raputab seinu, avab Ignazio silmad. Näib, nagu hakkaks madal lagi talle kaela varisema.

See pole unenägu, vaid kõige kohutavamast sorti tegelikkus.

Ignazio näeb, kuidas tillukese vennatütre Vittoria voodi aina sein ja toa keskpaiga vahet libiseb. Pingil väriseb metalltoos ning kukub koos kammi ja habemenoaga põrandale.

Majast kostab naise karjeid. „Appi, appi! Maavärin!”

Ignazio kargab kisa kuuldes voodist välja, aga ei põgene toast. Kõigepealt tuleb tal Vittoria ohutusse kohta toimetada: kõigest üheksa-aastane tüdruk on väga hirmunud. Ignazio lohistab lapse voodi alla, rusude eest varjule.

„Püsi siin, kas kuuled?” ütleb ta. „Ära liiguta.”

Tüdruk noogutab. Hirm ei lase tal rääkidagi.

Paolo. Vincenzo. Giuseppina.

Ignazio jookseb toast välja. Kuigi tee pole pikk, näib koridor talle lõputuna. Ta tunneb, kuidas sein käe alt ära nihkub, puudutab seda taas, aga too liigub aina eest nagu elusolend.

Lõpuks jõuab Ignazio oma venna Paolo magamiskambrisse. Aknaluukide vahelt tungib sisse valguskiir. Vennanaine Giuseppina on juba jalul. Emainstinkt on naise üles äratanud, andes märku ohust, mis ähvardab ta paarikuist poega Vincenzot. Nüüd üritab naine haarata sülle vastsündinut, kes magab laetala külge riputatud hällis, aga vitstest punutud korv kõigub seismiliste lainete meelevaldas. Meeleheitel naine nutab ja sirutab käsi ohjeldamatult õõtsuva hälli poole.

Rätt libiseb maha, paljastades naise õlad. „Mu lapsuke! Püha Jumalaema, aidake meid!”

Lõpuks õnnestub Giuseppinal laps sülle haarata. Vincenzo ajab silmad pärani ja puhkeb nutma.

Kogu selle kaose keskel märkab Ignazio üht varju. See on ta vend Paolo, kes hüppab asemelt püsti, haarab naisest kinni ja lükkab ta koridori. „Välja!”

Ignazio läheb tagasi. „Oota! Vittoria!” hüüab ta. Tüdruk on pime-das voodi all kerra tõmbunud ja hoiab kätega peast kinni. Vincenzo võtab lapse sülle ja jookseb toast välja. Seintelt variseb krohvi, maa-värin undab üha edasi.

Ignazio tunneb, kuidas väike tüdruk kaitset otsides tema külge klammerdub ja särgiriidet väänab. Ta kardab nii väga, et surub küüned Ignazio ihusse.

Paolo tõukab nad uksest välja, trepist alla. „Tulge, lähme!”

Perekond jõuab jooksuga hoovi keskele just sel hetkel, kui maa-värin saavutab haripunkti. Nad embavad üksteist kinnisilmi, nii et pead puutuvad kokku. Neid on viis. Nad kõik on seal.

Ignazio palvetab värinal ja loodab. Varsti saab see läbi. See peab lõppema.

Aeg lõhestub musttuhandeks hetkeks.

Aga siis hakkab müra tasapisi vaibuma, täpselt samamoodi, nagu oli alanud, kuni lakkab lõpuks täielikult.

Hetkeks ümbritseb neid vaid öö.

Kuid Ignazio teab, et too rahu on petlik. Maavärina õppetundi on ta varases lapsepõlves omal nahal tunda saanud.

Mees tõstab pea. Läbi särgi tunneb ta Vittoria paanikat, tüdruku kriipivaid küüsi ja värinat.

Ignazio näeb vennanaise ilmes õudu ja venna omas kergendus-tunnet; ta märkab, kuidas Giuseppina abikaasa kätt otsib ja Paolo naisest eemale tõmbub, et maja juurde minna. „Tänu Jumalale on hoone püsti jäänud. Homme päevavalgel vaatame kahju üle ja ...”

Just sel hetkel puhkeb Vincenzo lohutamatu nutma. Giuseppina kussutab last. „Tasa-tasa, mu silmatera, tasa-tasa,” vaigistab ta poissi, nihkudes ise samal ajal Ignazio ja Vittoria poole. Giuseppina kardab ikka veel – Ignazio aimab seda naise hingeldamisest ja higi lõhnast: naise öösärgi seebilõhnaga seguneb hirm.

„Vitto, kuidas sul on? Kas kõik on korras?” küsib Ignazio.

Vennatütar noogutab, kuid ei lase onu särgist lahti. Ignazio on sunnitud lapse käe enda küljest jõuga lahti kangutama. Ta mõistab tüdrukut: Vittoria on orb, Ignazio venna Francesco tütar. Tema vanemad surid mõne aasta eest, jättes tüdruku Paolo ja Giuseppina hoolde, kes olid ainsana võimelised pakkuma lapsele perekonda ja peavarju.

„Ära karda. Ma olen siin.”

Vittoria põrnitseb onu tummalt ja klammerdub siis Giuseppina seelikusse täpselt samamoodi nagu hetke eest merehädalisena mehe külge.

Vittoria elab Giuseppina ja Paolo juures alates sellest päevast, kui nad veidi vähem kui kolm aastat tagasi abiellusid. Loomult on ta onu Paolo sarnane: vaikne, uhke ja endassetõmbunud. Ometi on ta sel hetkel kõigest väike hirmunud tüdruk.

Aga hirmul on mitu nägu. Ignazio teab, et vend ei jää käed rüpes istuma ja halama. Juba praegu vaatab Paolo, käed puusas, morni näoga hoovis ringi ja uurib oru kohal kõrguvaid mägesid. „Püha neitsi Maarja, kui kaua see ometi kestis?”

Vastuseks kostab vaikus. Siis lausub Ignazio: „Ei tea. Küllaltki kaua.” Mees püüab vaigistada värinaid, mis ta sisemust raputavad. Ta nägu on ehmatusest pinges, lõuga katab hele habemetüügas, peened sõrmed liiguvad närviliselt. Ta on Paolost noorem, kuigi näeb oma ea kohta vanem välja.

Pinge taandub ja muutub roidumuseks, mis annab maad füüsilistele tundmustele: niiskus, iiveldustunne, torkivad kivid jalge all. Ignazio on paljajalu ja öösärgis, peaaegu alasti. Ta lükkab juuksed laubalt kõrvale ja vaatab kõigepealt venna, siis vennanaise poole.

Otsus küpseb hetkega.

Mees suundub majja. Paolo järgneb vennale ja sikutab teda käisest. „Kuhu sa oma arust lähed?”

„Neil on tekke vaja.” Ignazio osutab Vittoriale ja Giuseppinale, kes kiigutab süles poega. „Sina jää oma naise juurde. Ma lähen ise.”

Ta ei jää venna vastust ootama. Ühtaegu kiirustades ja ettevaatlikult astub Ignazio trepist üles ning seisatab ukseavas, et silmad saaksid hämarusega harjuda. Nõud, majapidamistarbed, toolid – kõik vedeleb põrandal. Leivakapi juures hõljub veel jahupilv.

Ignazio süda tõmbub kokku: selle maja tõi Giuseppina Paologa abielludes kaasavaraks. See on küll nende kodu, aga samas ka hubane paik, kus Ignazio end oodatuna tunneb. On muserdav maja sellisena näha.

Ignazio kõhkleb. Ta teab, mis siis juhtub, kui peaks saabuma uus tõuge.

Aga mees mõtleb sellele vaid hetke. Ta astub sisse ja kisub tekid vooditelt.

Siis läheb Ignazio oma tuppa, otsib üles tööriistakoti ja võtab selle kaasa. Viimaks leiab Ignazio ka raudlaeka ja avab selle. Ema abielusõrmus helgib pimeduses, justkui soovides teda lohutada.

Ta pistab laeka kotti.

Koridori põrandal jääb talle silma Giuseppina rätt. Ilmselt kaotas vennanaine selle majast põgenedes. Giuseppina ei lahku rätist

hetkekski: naine kannab seda õlgadel tollest päevast peale, mil temast sai nende pere liige.

Ignazio võtab räti kaasa ja läheb tagasi välisukse juurde, lüües piidale riputatud krutsifiksi ees risti ette.

Hetke pärast hakkab maa taas värisema.

„Jumalale tänu, et teine ei kestnud sama kaua.” Ignazio ulatab tekid vennale ja annab ühe ka Vittoriale. Jääb veel rätt.

Kui ta selle Giuseppinale ulatab, katsub naine öösarki ja leiab eest katmata ihu. „Aga ...”

„See oli põrandale kukkunud,” selgitab Ignazio ja lööb pilgu maha.

„Tänan,” promiseb Giuseppina ja mähib end räti sisse, otsides leevendust teda vallanud ebaloomulikule külmatundele. Naist läbib külmavärin, milles segunevad äng ja mälestused.

„Me ei saa siia lageda taeva alla jääda.” Paolo lükkab laudaukse lahti. Lehm tõrgub vaikselt ammudes, kui ta looma nõõri pidi vastaseina äärde talutab ja sinna kinni seob. Seejärel süütab Paolo tulekiviga laterna ja kuhjab heinad seina äärde. „Vittoria, Giuseppina, istuge.”

Ignazio teab, et vend hoolib perest, kuid ta hääl kõlab järsult kui käsk. Naised vahivad sõgeda pilguga taevast ja sissesõiduteed. Nad jääksid õuele kasvõi terveks ööks, kui keegi ei ütleks, mida teha. See ongi perepea kohus. Jääda tugevaks, pakkuda kaitset – just see teeb mehest mehe, eriti Paolo-suguse.

Vittoria ja Giuseppina vajuivad heintele. Tüdruk tõmbub kerra ja tõstab rusikad näo ette.

Giuseppina vaatab teda. Ta vaatab tüdrukut ega taha meenutada, aga mälestused on salakavalad, nad on reetlikud, nad kerkivad pinnale, haaravad kõrist kinni ja kisuvad tagasi minevikku.

Tagasi lapsepõlve. Tema vanemad. Nende surm.

Naine pigistab silmad kinni, hingab sügavalt sisse ja tõrjub mälestused eemale. Või vähemasti üritab. Ta surub Vincenzot tugevasti enda vastu, libistab öösärgi õlalt alla ja laps hakkab kohe rinda imema. Poisi väikesed käed pigistavad õrna nahka, küüned kriibivad nibu ümbrust.

Giuseppina on elus, tema poeg on elus. Vincenzo ei jää orvuks.

Ignazio seisab lauda lävel ja silmitseb maja piirjooni. Kuigi väljas on pime, otsivad ta silmad vajumise jälgi, pragusid seintes, mõnd mõra, aga ei leia neid. Ta ei suuda seda uskuda, ei söanda lootagi, et *seekord* ei juhtu midagi.

Mälestus emast on kui öine tuulepuhang. Naine naerab, sirutab käed välja ja tema, väike poiss, jookseb emale vastu. Raudlaegas kotis muutub äkki tohutult raskeks. Ignazio tõmbab selle kotist välja ja võtab laekast vermitud kuldsõrmuse. Ta peidab selle pihku ja surub käe südamele.

„Ema.”

Ta lausub sõna sosinal. See on palve, võib-olla ka lohutuse otsimine. Igatsus helluse järele, millest ta on seitsmendast eluaastast saati ilma. Sellest ajast peale, kui ema Rosa suri. Oli 1783., jumaliku karistuse aasta, mil maa värises niikaua, kuni Bagnarast olid järel vaid rusud. Too Calabriat ja Sitsiiliat vapustanud laastav maavärin röövis tuhandeid inimesi ja põhjustas ainuüksi Bagnaras kõigest ööga kümnete surma.

Ka siis olid nad Giuseppinaga olnud teineteise lähedal.

Ignazio mäletab kõhna ja kahvatut tüdrukutirtsu, kes seisab õe ja venna vahel ning põrnitseb kaht kalmuküngast, millel seisab üksainus rist: sinna on maetud tema vanemad, kes olid oma magamis- toas rusude alla jäänud ja une pealt surnud.

Ignazio ise oli isa ja õe kõrval; Paolo seisis neist veidi tagapool, käed rusikasse surutud, teismelisenäol morn ilme. Neil päevil ei nutetud taga pelgalt oma lähedasi: Giuseppina vanemate Giovanna ja Vincenzo Saffiotti maeti samal päeval Ignazio ema Rosa Bellantoni ja

paljude teiste Bagnara elanikega. Perekonnanimed kordusid: Barbaro, Spoliti, Di Maio, Sergi, Florio.

Ignazio silmitseb vennanaist. Sel hetkel, kui Giuseppina pea tõstab ja nende pilgud kohtuvad, mõistab mees, et teda kummitavad samad mälestused.

Nad räägivad sama keelt, elavad ühtmoodi valus, kannavad südames samalaadi üksindustunnet.

„Tuleks minna vaatama, mis teistest sai.” Ignazio osutab künkale Bagnara majade taga. Pimedas paistavad tuled, mis annavad tunnistust inimeste ja majade olemasolust. „Kas sind ei huvita, kuidas Mattial ja Paolo Barbarol on?”

Ignazio hääles kõlab kõhkclus. Kahekümne kolme aastasena on ta täismees, ometi meenutavad venna liigutused Paolole poisikest, kes jooksis isa sepikojast mööda ja peitis end nende perekonnale kuuluva maja taha iga kord, kui lihane ema temaga riidles. Hiljem, *selle teisega*, isa uue naisega, ei nutnud Ignazio enam kunagi. Ta vaid põrnitses naist tigidalt ning vaikus.

Paolo kehitab õlgu. „Pole mõtet. Kui majad on püsti, ei juhtunud nendega järelikult midagi hullu. Pealegi on praegu pime öö ja Pagliara jääb kaugele.”

Kuid Ignazio kiikab ärevalt tee poole ja kaugemalegi, küla ümbritsevate küngaste suunas. „Ei. Ma lähen vaatan, mis seal toimub.” Venna hurjutamise saatel hakkab Ignazio mööda Bagnara keskusesse viivat teed minema.

„Tule tagasi!” karjub Paolo talle järele, aga Ignazio tõstab käe, andes märku, et ei, ta siiski läheb.

Ignaziol pole midagi jalas, seljas ainult öösärk, aga tal on ükspuha: mees tahab veenduda, et õega on kõik hästi. Ignazio läheb Pietralisciasst mööda nõlvakut alla ja juba mõne minuti pärast jõuab ta Bagnarasse. Kõikjal vedelevad rusud, katusekivid, purunenud tellised.

Temast jookseb mööda haavatud peaga mees. Veri läigib tõrviku valgel, millega ta teed valgustab. Ignazio ületab keskväljaku ja jätkab teekonda mööda kitsaid kõrvaltänavaid, kus jalus sahmivad kanad, kitsed ja põgenevad koerad. Kõikjal valitseb kaos.

Hoovides sõrmitsevad naised ja lapsed palvehelmeid või hõikavad üksteist, et uudiseid vahetada. Mehed seevastu otsivad labidad ja kõplad välja ning vinnavad tööriistakotid selga. See on nende ainus varandus, mis tagab elatise – väärtuslikumgi kui toit ja riided.

Ignazio ronib mööda mägirada üles Granaro poole, kus elab Barbarote pere.

Teed ääristavad kivi- ja puithütid.

Kunagi olid seal seisnud korralikud majad: Ignazio oli siis väike, aga mäletab hästi. 1783. aasta maavärin purustas kõik. Kes sai, ehitas maja uuesti üles nii hästi, kui sai – materjalidest, mis õnnestus hävingust päästa. Teised ehitasid rusudele veelgi suuremad ja uhkemad majad, nagu tegi ka Ignazio õe Mattia Florio abikaasa Paolo Barbaro.

Esimesena näebki Ignazio õde Mattiat, kes istub pingil paljajalu, tumedates silmades karm pilk. Tema tütar Anna hoiab ema öösärgist kinni; poeg Raffaele magab naise süles.

Tol hetkel meenutab õde Ignaziole nende ema, kes oli samuti tõmmu. Mees läheb Mattia juurde ja embab teda sõnatult, tundes, kuidas kivi südamelt langeb.

„Kuidas teil on? Paolol, Vincenzol? Vittorial?” küsib Mattia, võtab venna näo käte vahele ja suudleb ta silmi. Naise hääles kõlab nutune noot. „Kuidas Giuseppinal läheb?” Mattia kallistab venda ning Ignazio tunneb leiva ja puuvilja, kodu ja helluse lõhna.

„Kõik on terved, Jumal tänatud. Paolo tegi neile lauta asemed. Mina tuln siia vaatama, kuidas sul ... teil läheb.”

Maja nurga tagant ilmub välja Ignazio õemes Paolo Barbaro, kes talutab nõõri pidi eeslit.

Mattia tõmbub pingule, Ignazio laseb õest lahti.

„Oh, kena. Pidingi just sulle ja vennale järele tulema.” Paolo

Barbaro rakendab looma vankri ette. „Peame sadamasse minema ja laeva üle vaatama. Pole midagi, et sa üksi tulid.”

Ignazio ajab käed laiali, lastes tekil maha kukkuda. „Niimoodi või? Ma olen ju poolpaljas.”

„Mis siis, ega sa ometi ei häbene?”

Paolo on lühikest kasvu ja turske. Ignazio seevastu on kõhn, sitke ja noore, ergu kehaga. Mattia astub nende juurde, tirides kaasa lapsi, kes end tema vastu suruvad.

„Kirstus on riideid küll. Ta võib ju ...”

Mees käratab: „Kas ma sinu käest üldse midagi küsisin? Mis sa segad kogu aeg vahele? Ja sina roni aga ruttu vankri peale! Pärast seda, mis juhtus, ei hooli väljanägemisest keegi.”

„Mattia tahtis mind aidata,” püüab Ignazio õe kaitseks välja astuda. Ta ei suuda vaadata pealt, kuidas naine silmad maha lööb, põsed alandusest lõkendamas.

Õemes hüppab vankrile. „Mu naine lobiseb liiga palju. Hakkame minema!”

Ignaziol on vastus keelel, kuid õe paluv pilk sunnib ta vaikima. Mees teab väga hästi, et Barbaro ei austa mitte kedagi.

Meri on kleepuv ja must nagu tint ning sulab ööpimedusega kokku. Niipea kui mehed sadamasse jõuavad, hüppab Ignazio vankrilt maha.

Tema ees avaneb vaade tuultest räsitud lahele, mida raamivad rannakaljud ja liivarand ning tipulise muulina kaitsevad mäed ja Marturano neem.

Laevade juurest kostab lasti üle vaatavate ja otsi pingutavate meeste hõikeid.

Sagimist on nii palju, et paistab, nagu oleks keskpäev.

„Lähme.” Paolo seab sammud Kuningas Ruggero torni poole, kus vesi on sügavam. Seal seisavad suuremad laevad.

Nad peatuvad ühe täispika kiiluga purjeka ees. See on San

Francesco di Paola, Floriote ja Barbaro *schifazzo**. Grootmast kõigub lainerütmis, pükspriit sirutub mere poole. Purjed on kokku lapitud, taglasetrossid korda seatud.

Laeva luugi vahelt paistab valgusvihk. Barbaro kummardub ettepoole ja kuulatab kriiksumist, näol ühtaegu üllatunud ja kõhklev ilme. „Paolo, oled see sina?”

Paolo Florio pistab pea luugist välja. „Ei tea, kes siis veel?”

„Kust mina tean? Arvestades seda, mis öösel juhtus ...”

Kuid Paolo Florio ei kuula teda enam. Ta vaatab Ignazio poole. „Sina! Sa ei öelnud ühtegi sõna, lihtsalt võtsid ja lasid jalga. Tule nüüd siia, ruttu!” Nende sõnadega kaob Paolo laeva sisemusse. Ignazio hüppab pardale. Nende õmeees jääb sadamakaile ja uurib vastu kaid peksnud pakpoordi.

Ignazio lipsab alla lastiruumi, kastide ja riidest kottide vahele, mis ootavad Calabriast Palermosse viimist.

See ongi nende töö: kaubavedu, eelkõige mööda merd. Mõni kuu tagasi olid Napoli kuningriigis toimunud murrangulised sündmused: kuningas kukutati troonilt ja mässulised kuulutasid välja Napoli vabariigi. Algul oli väike aristokraatidest ja intellektuaalidest koosnev punt hakanud levitama vabadus- ja demokraatiaideid, täpselt nagu oli juhtunud Prantsuse revolutsiooni ajal, mis päädis Louis XVI ja Marie Antoinette'i pea mahavõtmisega. Aga Ferdinando ja Maria Carolina olid olnud ettenägelikumad ja inglastele – prantslaste igiammustele vaenlastele – truuks jäänud sõdurite abil aegsasti põgenenud, vältides sellega lihtrahva raevu.

Kuigi siia, Calabria mägedesse, jõudis vaid nende sündmuste järelkaja. Toimus mõrvu, sõjaväelased ei teadnud enam, kellele alluda, bandiidid, kes olid aegade algusest peale mägesid oma valduses hoidnud, hakkasid ka rannikul kaupmehi kimbutama. Kurjategijate ja

* Tüüpiline Sitsiilia kaubaveopurjekas, mida kasutati kuni 19. sajandi esimese pooleni. – *Siin ja edaspidi tõlkija märkused, kui ei ole märgitud teisiti.*

revolutsioonääride tõttu olid teed muutunud ohtlikuks. Kuigi merel polnud trahtereid ega kirikuid, oli siin kindlasti ohutum kui Bourbonide kuningriigi tänavatel.

Väikeses lastiruumis on kitsas. Siin on vitstest punutud korvides sukaadisidrunid parfüümimeistrite tarbeks, kala, eelkõige kuivatatud tursk ja soolaheeringad. Tagapool nahad, mis lähevad Messinasse.

Paolo heidab kaubakottidele pilgu peale. Lastiruumi täidab vänge soolakala lehk, millele lisandub loomanahkade kirbe hais.

Aga vürtse lastiruumis pole. Neid hoiavad vennad kuni laeva väljumiseni kodus. Niiskus ja soolane mereõhk võivad maitseaineid kahjustada, neid tuleb säilitada erilise hoolega. Maitseainetel on eksootilised nimetused, mis omandavad suus päikese ja soojust maitse: pipar, kurkum, nelk, maran, kaneel. Just see on tõeline varandus.

Äkki märkab Ignazio, et Paolo on närviline. Ta näeb seda venna liigutustest, aimab seda sõnadest, mis sumbuvad vastu laevakeret loksuvasse lainetesse. „Mis viga on?” küsib mees. Ta kardab, et Paolo on jälle Giuseppinaga tülitsenud. Ta vennanaine on kõike muud kui allaheitlik, nagu üks õige naine olema peaks. Selles mõttes on ta Paolole vääriline kaaslane. Kuid Ignazio vaist ütleb, et asi pole selles. „Mis viga on?” kordab ta küsimust.

„Ma tahan Bagnarast ära minna.”

Paolo sõnad kõlavad just kahe laine vahelisel vaikushetkel.

Ignazio loodab, et sai valesti aru. Kuid ta teab, et Paolo on ka varem sama soovi väljendanud. „Kuhu?” küsib ta pigem kurvalt kui üllatunult. Tal on hirm. Ootamatu, ürgne hirm – elajas, kelle hingeõhk on kibe nagu hüljatus.

Mattia ja Paolo on teda alati toetanud. Aga nüüd on Mattial oma pere ja Paolo tahab ära minna. Venna üksipäini jätta.

Vend tasandab häält ja ütleb peaaegu sosinal: „Tegelikult olen sellele juba ammu mõelnud. Täna öösel toimunud maavärin lihtsalt veenis mind, et see on õige tegu. Ma ei taha, et Vincenzo kasvaks siin, kus maja võib talle iga hetk kaela variseda. Pealegi ...” Ta vaatab

Ignazio poole. „Ma tahan midagi rohkemat, Igna. Mulle ei piisa enam sellest külast. Mulle ei piisa enam sellest elust. Tahan Palermosse minna.”

Ignazio avab suu, et vastata, aga sulgeb selle taas. Ta on segaduses. Mees tunneb, kuidas sõnad põrmuks varisevad.

Muidugi, Palermo on enesestmõistetav valik: Barbarol ja Floriotel, nagu neid Bagnaras kutsutakse, on seal tilluke vürtspood.

Ignaziol on see hästi mees. Kõik sai alguse kahe aasta eest väikesest laorumist, kus nad hoidsid mandrilt ostetud kaupa, mida saarel edasi müüsid. Alguses tehti seda pelgalt vajadusest, aga õige pea taipas Paolo, et sellest võiks saada soodne äri: nad võiksid suurendada läbimüüki Palermos, mis oli tollal üks suurimaid sadamalinnu Vahemeres. Nii sai nende laost pood. „Pealegi elab Palermos palju bagnaralasi,” mõtiskleb Ignazio. Sealne turg on elav, külluslik, võimalusterohke, eriti pärast seda, kui Bourbonid Palermosse revolutsiooni eest pakku tulid.

Ta noogutab ja näitab peaga laevateki poole, kust kostavad õemehe sammud.

Ei, Barbaro ei tea veel. Paolo annab märku, et vend vaikiks.

Ignazio kõri pitsitab üksildustunne.

Kojusõit möödub vaikides. Päikesetõusu eel näib Bagnara otsekui mingisse olematusse aega vangistatud. Pietralisciasse jõudes lähevad vennad lauta. Vittoria magab, Vincenzo samuti. Aga Giuseppina on ärkvel.

Paolo istub naise kõrvale, aga too tõmbub pingesse, muutudes valvsaks.

Ignazio otsib õlgedel kohta ja heidab Vittoria kõrvale. Tüdruk ohkab läbi une. Ignazio võtab lapse kaissu, kuid ei suuda uinuda.

Tal on raske Paolo uudisega leppida. Kuidas ta üksi hakkama saab, kui pole kunagi üksi elanudki?

Koit tungib läbi uksepilude hämarasse ruumi. Kuldne valgus ennustab sügise peatset saabumist. Ignazio väriseb külmast, tema selg ja kael on kanged, juuksed sassis. Ta raputab Vittoriat õrnalt õlast.

Paolo on juba jalul ja toriseb, kui Giuseppina jälle väaksuma hakanud Vincenzot kussutab.

„Peab majja minema,” teatab naine sõjakalt. „Lapsel on vaja mähkmeid vahetada ja ega ma isegi enam kaua sedasi ringi käia saa. Nii ei sobi.”

Paolo mühatab ja lükkab ukse lahti. Päikesevalgus ujutab lauda üle. Maja seisab ikka püsti ning nüüd on mahakukkunud krohvitükid ja katkised katuseplaadid koiduvalguses hästi näha. Aga mitte ühtegi pragu, mitte ühtegi tõsist kahjustust. Giuseppina sosistab tänupalve. Nad võivad majja minna.

Ignazio läheb sisse peale Paolot. Giuseppina järgneb talle. Mees kuulab naise kõhklevaid samme ja seisatab, olles valmis talle appi tõttama.

Nad astuvad üle läve. Köögipõrand on täis katkiseid nõusid.

„Püha Jumalaema, milline segadus!” Giuseppina surub lapse, kes nüüdseks ohjeldamatult karjub, tugevasti vastu rinda. Vincenzo lõhnab hapuks läinud piima järele. „Vittoria, aita mind! Korista see segadus ära, ma ei saa ju kõike üksi ära teha. Ruttu!” Teistest maha jäänud tüdruk astub nüüd sisse. Vittoria otsib tädi pilku, aga Giuseppina ei vaata ta poole. Vittoria surub hambad risti, kummardub ja hakkab savikilde kokku korjama. Ta ei nuta, ta ei tohi nutta.

Giuseppina läheb koridori, kust avanevad ukсед magamistubadesse. Iga samm on otsekui karje, noahoop südamesse. Tema kodu, tema au ja uhkus, on täis prahti ja purunenud esemeid. Kulub päevi, enne kui see kõik korda saab.

Magamistuppa jõudnud, peseb ta kõigepealt Vincenzo puhtaks. Ta asetab lapse voodile ja peseb ka ennast. Poiss siputab jalgu ja püüab rõõmust kilgates oma varvastest kinni haarata.

„Mu kallike,” ütleb Giuseppina lapsele. „Mu silmatera.”

Vincenzo on tema Põhjanael. Just poega armastab ta üle kõige.

Lõpuks paneb Giuseppina kodukleidi selga, laotab rätti õlgadele ja seob selja taha sõlme.

Kui ta parasjagu last hälli asetab, astub tuppa Paolo.

Ta avab akna. Tuba täidab oktoobrikuine jahedus ja mägede pool juba punakaks tõmbunud pöökide sahin. Juurviljaaia juures, mille eest Giuseppina isiklikult hoolt kannab, kädistab harakas. „Me ei saa Pietralisciasse jääda.”

Naise käed peatuvad padjal, mida ta parasjagu kohendab. „Miks? Kas maja on kahjustada saanud? Kust kohast?”

„Katus võib küll veel sisse variseda, aga ei, asi pole ainult selles. Me läheme siit minema. Läheme Bagnarast ära.”

Giuseppina ei suuda oma kõrvu uskuda. Padi libiseb ta käte vahelt põrandale. „Miks?”

„Sest nii on ja kõik.” Mehe hääletoon ei jäta ruumi kahtlusele: sõnade taga on kõigutamatu otsus.

Giuseppina vaatab abikaasat. „Millest sa ometi räägid? Läheme minu kodust ära?”

„Meie kodust.”

„Meie kodust?” tahaks naine küsida. Ta seisatab huuli kokku surudes mehe ees. „See on minu kodu,” mõtleb naine vihaselt. „Minu maja, mille tõin sulle kaasavaraks, samas kui sina ja su isa nõudsite veel rohkem raha ega saanud sellest kunagi küllalt ...” Giuseppina mäletab hästi vaidlusi kaasavara üle, mida Floriod nõudsid, ja sedagi, kui raske oli nende nõudmisi rahuldada, kusjuures ta ise ei tahtnud üldse abielluda. Ja nüüd tahab mees siit ära minna! Miks?

Õigemini ei, ta ei taha seda teada. Ta astub koridori, põgeneb toast ja selle vaidluse eest.

Paolo järgneb naisele. „Maja siseseinad on pragunenud, katusekivid katki. Järgmise maavärina ajal võime rusude alla jääda.”

Nad jõuavad kööki. Ignazio mõistab silmapilkselt, mis toimub. Ta

tunneb läheneva tormi märke ja hetkel ripuvad need kõik õhus. Mees annab Vittoriale märku, et too väljuks, ja tüdruk putkab trepist alla õue. Ignazio taganeb koridori, aga jääb ukse taha seisma: ta kardab Paolo reaktsiooni ja vennanaise raevu.

See tüli küll heaga ei lõpe. Nende kahe vahel pole kunagi miski heaga lõppenud.

Naine haarab luua ja hakkab põrandalt jahu kokku pühkima. „Paranda maja ära, ise oled ju peremees. Või kutsu töömehed.”

„Ma ei saa ju jääda siia töömehi valvama ja mul pole ka aega maja ise remontida. Kui ma merele ei lähe, jääme nälga. Purjetan praegu Napoli ja Palermo vahet, aga ma ei taha igavesti bagnaralaseks jääda. Tahan rohkemat, nii iseendale kui ka pojale.”

Giuseppina suust kostab põlglik naer. „Aga sa jääd bagnaralaseks, isegi kui sinust peaks saama Bourbonide õukondlane. Olemust ei saa niisama lihtsalt maha salata, ükskõik kui palju rahalõhna me endale ka külge ei riputaks. Oled ju mees, kes veab kaupa *schifazzo* pardal, mille ostsid kahasse õemehega, kes kohtleb sind kui teenrit.” Giuseppina hakkab veekausis taldrikuid pesema.

Ignazio kuuleb nõudekolinat ja kujutab ette naise närvilisi liigutusi. Ta näeb ukse vahelt Giuseppina selga, mis vihaseelt jõnksudes kausi kohale kummardub.

Ta teab, mida naine tunneb: viha, segadust, hirmu. Ängistust.

Möödunud ööst saati valdavad needsamad tunded teda ennastki.

„Lahkume mõne päeva pärast. Sul oleks mõistlik memmele teatada, et ...”

Üks taldrik lendab põrandale kildudeks. „Mina oma kodust ei lahku! Unusta ära!”

„Ah et sinu kodust!” Paolo huulilt pudeneb allasurutud vandesõna. „Sinu kodu! Heidad seda mulle meie pulmapäevast saati pidevalt ette. Sina, sinu sugulased, sinu raha! Aga mina olen see, kes sul siin elada võimaldab. Mina oma tööga.”

„Jah, see on minu maja. Maja, mille vanematelt päranduseks sain.

Sina võisid sellisest kodust vaid unistada. Elased oma õemehe heinaküünis, mäletad? Oma tukatid said sa minu onult ja isalt, aga nüüd otsustad, et tahad siit lahkuda!” Giuseppina haarab vaskpoti ja virutab selle jõuga vastu maad. „Mina ei lähe siit kuhugi! See on minu kodu! Ütled, et katus on katki? Lasen selle ära parandada! Sind pole nagunii kunagi kodus, käid iga kuu merel. Mine aga ära, mine kuhu tahad. Mina ja mu poeg jääme Bagnarasse.”

„Ei. Sa oled minu naine. Vincenzo on minu poeg. Sa teed seda, mida mina ütlen.” Paolo hääl kõlab jäiselt.

Giuseppina palgeilt kaob värv.

Ta katab näo põllega ja taob endale rusikatega vastu laupa toores vihas, mis otsib väljapääsu.

Ignazio tahaks vahele astuda, nii venda kui ka vennanaist rahustada, aga ta ei saa seda teha ja peab pilgu ära pöörama, et end tagasi hoida.

„Ole sa neetud, kas tahad tõesti minult kõik viimseni võtta?” nuuksub Giuseppina. „Siin on mu tädi ja memm, siin on mu vanemate hauad. Aga sina tahad mind sellest kõigest raha pärast lahutada! Mis abikaasa sa niisugune oled?”

„Lõpeta ära!”

Naine isegi ei kuula teda. „Ei, ütled sa? Ei? Kuhu sa üldse minna kavatsed, kuhu, põrgu päralt?”

Paolo silmitseb põrandal vedelevaid savikilde ja toksab üht neist kinganinaga. Ta ootab mõne hetke, kuni naise nuuksed lakkavad, ja vastab siis: „Palermosse, kus ma avasin koos Barbaroga *aromateria**. Vaat see on rikas linn, mitte nagu Bagnara!” Paolo astub lähemale ja silitab naise käsivart. „Pealegi elab seal sadama lähedal ka siit kandi inimesi. Sa ei tunneks end seal üksi.” Paolo žest on kohmakas ja jämedavõitu, aga tuleb südamest.

* Maitseaine- ja ravimtaimepood (it).

Giuseppina lükkab mehe käe ära. „Ei,” lõriseb ta. „Ma ei tule kuhugi.”

Paolo heledad silmad tõmbuvad jäiseks. „Aga mina ütlen, et tuled. Sa oled minu naine ja tuled koos minuga Palermosse, isegi kui peaksin sind juukseid pidi Kuningas Ruggero torni juurde tirima. Hakka asju pakkima! Hiljemalt järgmisel nädalal asume teele.”